

Celoletna naročnina	175 Lir
Polletna	90 "
Posamezna številka	4 "
Za Jugoslavijo	2 ¹ / ₂ Din

Gorica, sobota 6. julija 1946

Borba

za naše pravice

Naš boj za narodni obstanek še ni končan. Sicer v Parizu sklepajo in bodo še sklepali in lahko še nadalje sklepajo. Vendar brez nas ni in ne more priti do odločitve. Morajo se ozirati na naše upravičene zahteve, ker je to naša pravica po vseh obljubah in demokratičnih načelih. Celo vojno smo se borili, obupali nismo; zmagali smo skupaj z zavezniki. In kljub temu smo še v negotovosti. Prihajajo čudne vesti, nedoločene, zmedene, ki bi nas rade zbegale. Tudi o neki buteljki, kateri naj bi bil vrat ločniški most govori . . . Vendar pa naše primorsko ljudstvo, ki je toliko pretrpelo še ni pozabilo na zadnjo vojno, kako se je bojevala naša dežela, kako smo vsi pomagali, kako smo mislili vsi na skupnost in ne samo nase. V tej strnjnosti smo premagali vse ovire in zmagali bomo tudi sedaj v tem odločilnem trenutku. Ljudstvo je razumelo ta usodni čas, zato je tudi enotno, kot še nikoli v zgodovini moralno in materialno podprlo svoje borbe v tej splošni stavki. Stavka, ki je edino in poslednje zakonito sredstvo delovnega ljudstva je v največjem razmahu. Vsi sloji pomagajo našim lačnim družinam, ker s tem utrjujejo vero v svojo moč in dokončno zmago. Svet se je že prepričal kaj vse zmore ubogo in toliko preganjano primorsko ljudstvo, ko gre za njegov narodni obstoj. Ono je složno kot še nikoli. Zato tudi ne bo dovolilo trgati in rezati našega narodnega telesa, ne bo dovolilo, da bo Slovenija brez morja. Naj se gospodje ministri v Parizu premislijo, naj že enkrat upoštevajo ljudsko voljo in naše svete pravice! Goriško ljudstvo se bo borilo in bo stalo zvesto na strani bratov Tržačanov, ki cenijo svojo svobodo nad vse in ki vidijo v novi Jugoslaviji edino pravično rešitev, katera bo zadovoljila ogromno večino italijansko slovenskega prebivalstva. Zato je bitka odločilna. Saj nam požigajo, demolirajo, streljajo, operirajo z noži, polagajo pod okna bombe in tako dalje. Vse to se godi v imenu tiste dvatisočletne kulture in civilizacije.

Kdo pa prav za prav odgovarja za to nevzdržno stanje? Ali ni odgovorna ZVU, katera ima zapupno in začasno upravo nad tem ozemljem? Pod njeno upravo, pod zaščito njene policije se razvija ta vandalizem in teroriziranje mirnega prebivalstva. Jasno kot beli dan je, da so antifašistične množice, organizirane v svojih množičnih organizacijah, morale reagirati na vsa ta nasilja. Obenem pa hoče to ljudstvo biti sam svoj gospodar na zemlji svojih dedov. Tu so bili Slovenci in tu hočejo tudi zanprej ostati. S Trstom in Gorico smo živeli, in za Trst in Gorico smo pripravljani na vse. Smatramo pa, da je borba, ki jo vodi primorsko ljudstvo upravičena, ker je to borba za nedeljivost Julijske krajine in za njeno priključitev k Jugoslaviji.

Demokratični Slovenci, Italijani in Furlani Goriške smo skozi stoletja živeli v najboljših odnosih. Med nami se bodo v bližnji bodočnosti vezi bratstva še bolj poglabile in utrdile.

NEOMAJNA ENOTNOST ANTIFAŠISTOV SLOVENCEV IN ITALIJANOV

V borbi za nedeljivo Primorsko

Teror fašističnih band - Množice Julijske krajine zahtevajo aretacijo krivcev nasilja, izgon plačanih fašističnih tolp

Dolgo časa so se že pripravljali tržaški šovinisti, ki se zbirajo okoli CLN in svojega glasila »Voce libera« kako bi najuspešneje uprizorili pogrom nad antifašističnim ljudstvom Trsta. Vsi ti ostanki fašizma, ki imajo v svojem programu proti-slovensko mržnjo in sovraštvo, so komaj čakali prilike, da se bodo maščevali nad tržaškim demokratičnim ljudstvom. Ta prilika jim je bila takoj pri rokah. V nedeljo so razširili po mestu gorastane novice, da so »s'ciavi« pri Pier su v Furlaniji napadli dirkače, ki so vršili »Giro d'Italia«. Na vse mogoče načine, po zvočnikih in z avtomobili, so krožili po mestu in raznašali lažnive vesti, da so naši ljudje naredili naskok na kolesarje, streljali nanje in da je med njimi več ranjenih in mrtvih.

Skrbno in sistematično so pripravili napad na slovenske in italijanske ustanove, demolirali slovenske knjigarne, opustošili kulturne krožke. Z eno besedo vandalizem, ki so ga ustvarili, prekaša celo nasilja ki so jih izvrševali pred petindvajsetimi leti nad primorskim ljudstvom.

Pred ničemer se ni ustavil fašistični bes, ne pred ženskami in otroki, ne pred zastopniki našin oblasti in predstavniki F.L.R.I. še manj pred našo imovino. V teh dneh se je jasno izkazalo kako daleč je privedlo popuščanje napram na novo porajajočemu se fašizmu, ki ga je ZVU v celem letu svoje uprave dopustila, da je te dni izbruhnilo z elementarno silo, ki naj bi uničila vse delo antifašističnih množic Trsta.

Kakor vedno, ko je šlo za to, da se udari proti antifašistom,

tako so tudi ob tej priliki civilna policija in ves aparat, ki ga ZVU stavi na razpolago, služili samo tržaškimi šovinistom, ki so lahko nemoteno požigali in puštošili naše ustanove. Naše množice, ki so hotele vdreti v sredino mesta, da bi branile pridobitve svoje narodno osvobodilne borbe, so ustavili močni kordoni policije, tako da so lahko novodobni vandali nadaljevali z zločinskimi delom.

Razbili in deloma zažgali so sledeče ljudske ustanove: Mestni osvobodilni svet za Trst, sedež predsedstva PNOO za Slov. Primorje in Trst, v ulici Ruggero Manna 29, sedež PNOO za Slov. Primorje in Trst, v ulici Carducci 6, sedež Enotnih sindikatov, sedež Zveze primorskih partizanov, sedež SIAU in KPJK za tržaško okrožje, sedež UIVOD-a, sedež jugoslovanske komisije za ugotavljanje vojnega plena, slovensko knjigarno na Korzu, kjer so razbili prostore in zažgali na ulici ob navzočnosti civilne policije vse knjige, itd. itd.

Napadli so kolporterje »Primorskega dnevnika«, »Il lavoratore«, vdrli so nasilno v stanovanja raznih družin, izvedli so pravcati lov na poedine osebe, z noži in strelnim orožjem so napadali znane antifašistične borce, pri tem so ubili tov. Attilia Giorgiutti-ja. Kjer jim je le bilo mogoče so pokradli denar, obleke; izropali so naše gostilne in kavarne.

Policija ni ovirala napadalcev, ni branila opustošenj; v več kot enem slučaju jim je celo pomagala. Pač pa je policija aretirala antifašistične borce, ki so stržili svoje sedeže.

Splošna protestna stavka

Na te izpade fašističnih tolp proti demokratičnim in sindikalnim organizacijam tržaškega ljudstva je vse pošteno ljudstvo od polnoči 1. julija stopilo v generalno stavko. Na poziv SIAU so se delavske množične organizacije zbrale ter poverile stavkovnemu odboru, da jo vodi.

Antifašistične množice zahtevajo:

1. aretacijo vseh osebnih krivcev in njihovih osnovec, med temi polk. Fonda - Savio in drugih voditeljev CLN, ki so glavni krivci poboja Slovencev in antifašističnih Italijanov in opustošenja naše imovine.

2. Izločitev in kaznovanje fašističnih tolp.

3. Izgon iz Trsta vseh fašistov

ŠKVAĐRISTIČNE TOLPE RAZSAJAJO PO GORICI

Napad na južno mestno četrt - Peklenski stroj v stanovanju tov. Julija Beltrama, tajnika SIAU za Goriško - Izzivaci Goriškega CLN - a na delu

Na sedež južnega mestnega kvarta SIAU-ja, ki ima svoje prostore v ulici Nazario Sauro je močna skupina italijanskih šovinistov poskusila kar ob belem dnevu napasti in vdreti v prost-

in vojnih zločincev, ki so našli v mestu zatočišče.

4. Vpostavitev ljudske oblasti in organov demokratične ljudske zaščite.

Stavka je zajela celo deželo; v Trzihu in Gorici, v Anhovem in drugod. Povsod je delovno ljudstvo pokazalo svojo solidarnost s tovariši iz Trsta. Podoželsko prebivalstvo, zlasti pa naša Brda, Kras in Furlanija v popolnem razumevanju dogodkov in važnosti trenutka, je podprlo stavkovno gibanje; oznanilo je odboru, da je pripravljeno dati vse potrebno za vzdrževanje borbe do kraja ter je pripravilo in tudi pripeljalo večje količine hrane, zelenjave in sadja za stavkujoče tovariše in njih družine.

kot civilni policisti. Pozvali so navzoče stražarje naj jim sledijo. Eden naših tovarišev je šel z njimi in ko je videl, da jim prihaja naproti civilni avto se jim je izvil in zbežal. Policisti so streljali za njim, pri tem pa so zadeli nekega drugega tovariša, Briška Milana. Na straži nahajajoči se tovariši so telefonsko poklicali policijo, ki je ranjenega mladenci odpeljala v bolnico. Uro pozneje je skupina laških pretepačev ponovno prispela pred sedež četrti ter poskusila vdreti v notranje prostore. Ob tej priliki je eden izmed napadalcev udaril tov. Franka po glavi. Ne dolgo za tem se je vrnil napadalec v družbi civilne in vojaške policije, kateri so odpeljali ranjenega tov. Franka neznanokam.

Medtem je policija večkrat pri-

MNOŽICE DEMONSTRIRAJO - POLICIJA JIH KAZBANJA

Ko se je v Gorici zvedelo za vsa nasilja in poboje, ki so se izvršili v Trstu, so se v turek pozno popoldne začele zbirati na Travniku močne skupine slovenskih in italijanskih antifašistov.

Vsi dohodi v mesto so bili močno zastraženi. Tako je pri Madonnini čakalo okrog 1000 Furlanov z zastavami, da bi prišli v mesto. Enako se je godilo vsem drugim ogorčenim demonstrantom, ki so prihajali iz mirenškega okraja, Brd in Soške doline. Kljub temu se je okrog 6 ure zvečer zbrala več tisoč glava množica v ulici Caserma, načelovali so ji garibaldinci z zastavo. Ljudstvo je prepevalo partizanske pesmi, vzklikalo Jugoslaviji in je bilo silno razburjeno, ko je civilna policija že takoj od začetka z motorji in peš hotela razgnati demonstrante. Ko je bilo čakanja že odveč in se je zvedelo, da ni guverner dovolil protestne demonstracije so v diru pretrgali močan kordon in udarli proti Travniku. Tu so jih začeli z jeipi, motorji in brzgalkami razganjati, a povorka je krenila dalje proti ulici Carduc-

šla nadzorovat zbrane antifašiste ter aretirala dva naša tovariša, ki sta stala na straži. Nekaj pred tretjo uro zjutraj sta dve močni detonaciji predramili stanovalce bližnjih hiš. Napadalec so vrgli dve ročni bombi, ki so se razpočile na dvorišču, v bližini stražarjev. Ob tej priliki je bil ranjen tov. Krpan Franc. Prišla je civilna policija, izstrelila je nekaj strelcev v smer, odkoder so bile vržene ročne granate, a o napadalcih ni bilo več ne dana ne sluha.

Dejstvo je, da sta se to Koncut in Gorjan večkrat obrnila na policijo, da bi zaščitila sedež, a dobila sta odgovor, da nimajo dovolj straž na razpolago in ne časa. Znano nam je, da drž civilna policija že cel teden močno zastražene prostore CLN.

Prisiljena se vrniti, je med prepevanjem in vzklikanjem odrinila čez trg proti ulici Roma, kjer so močni kordoni spet zastavili pot, nakar je ljudstvo krenilo čez ulico Mazzini na korzo mimo zloglasnega sedeža CLN na tržaško cesto in nato zopet proti Travniku. Po vsej poti je zavezniška in civilna policija odganjala, pretepała in nekatere aretirala. Na Travniku je nastopila tudi policija na konjih, ki se je zaganjala v posamezne skupine in jih skušala razkropiti.

Čeravno po obsegu ne največja, a lahko trdim, da je bila ta demonstracija ena izmed najbolj srditih in odločnih kar smo jih videli v našem mestu. Videli smo, da je civilna policija nastopala silno brutalno. Z bikovkami in pendreki je udarjala kamor je prišlo, tako da je več tovarišev, ki jih je policija aretirala, imelo krvave glave.

V ulici Roma smo bili priča, kako se je neki civilni policist na motorju hudo ponesrečil.

Demonstracije po goriških ulicah so se vršile še pozno v noč

Strelci na mirne meščane - Nakujškana študentarija kroži oborožena po mestnih ulicah

Delavstvo zvesto svojim pridobitvam zahteva, da se kaznujejo fašistični elementi, ki so krivi vseh zločinov nad antifašisti. Medtem, ko jim mi lahko z roko pokažemo gadja gnezda izprijenih italijanskih nasilnikov vidimo še danes krožiti po Gorici skupine teh banditov, ki strahujejo miroljubno ljudstvo ter oboroženi s pištolami in peklenkim stroji izvajajo teror, ki sliči na las napadalec, ki so strahovali našo deželo pred petindvajsetimi leti.

V turek zvečer je skupina teh nasilnežev šla po tržaški cesti, počez sramotilne pesmi proti maršalu Titu in Jugoslaviji. Napadli so s kamenjem Delpinovo hišo, nasproti okrožne sodnije, kjer prebivajo slovenski stanovalci in so tudi protizakonito za-

htevali od mimoidočih, da se legitimirajo. Ko so prišli pred Čubejevo gostilno so obkolili šoferja Uršič Alojzija, 26 let starega. Eden iz skupine je sprožil v njegovo 5 strelcev iz pištole.

Ze po prvem strelu se je tov. Uršič zgrudil, napadalec so zbežali po ulici Randaccio na korzo Roosevelt v smeri proti sedežu CLN-a. Vojaški jeep, ki je privozil mimo, je odpeljal težko ranjenega Uršiča v bolnico, kjer je bil takoj operiran.

Zločinci, ki se nemoteno gibajo po mestu, so v sredo, 3. julija, ob treh zjutraj izvršili podel atentat na tajnika okrožnega odbora SIAU ter člana PNOO in Glavnega odbora SIAU-a za Julijsko krajino, tov. Julija Beltrama.

Nočni atentat na tajnika SIAU za Goriško

Na stanovanje v ulici Colle 11 so ti banditi podložili peklenjski stroj, ki je eksplodiral s silovitim učinkom, raztrgal je močno železno ograjo na oknu, prebil in raztreščil je vrata ter vzdani okvir in vse skupaj zagnal skazi kuhinjo. Stekla v oknih, so popokala, škoda je ogromna. Zrušil se je tudi ves omet stropa, tako da je razdejanje in opustošenje popolno. K sreči ni bilo človeških žrtev. Teroristi so imeli namen ubiti enega najbolj priljubljenih borcev za svobodo in pravice delovnega ljudstva na Goriškem. S tem načrtnim atentatom so hoteli prizadeti naši mogočni in nerazrušljivi antifašistični organizaciji hud udarec. Ta napad je eden izmed najhujših, kar so si jih mogle izmisliti bolne glave pristašev šovinistične organizacije, ki se skriva pod nedolžnim naslovom »Associazione Giova-

nile Italiana«, ki je tesno povezana s CLN-om. Znano nam je, da imajo organizirane najostudnejše elemente v posebni tolpi »divisione Gorizia«, ki izvajajo napadalne akcije po Gorici. Ni več nobena zagonetka, kdo so ti napadaleci in teroristi, zanje ve že vsak otrok in vemo tudi, kje jih je treba iskati.

Ta akcija tolovajev in vse druge, katere smo videli te dni na delu, je jasen opomin in zavoljo tega zahtevajo desetisoči organiziranih antifašistov našega okrožja, da se napravi konec temu izzivanju in terorizmu. Gnezdo teh pobesnelih banditov je treba iztrebiti ter kaznovati vse prikritne elemente, ki vodijo te tolpe. Množice zahtevajo svojo narodno zaščito, ki bo res ščitila ogrožene osebe in mirno prebivalstvo in ki ne bo podpihovala teroristov.

ARETACIJE NA DNEVNEM REDU

Članico odbora SIAU za goriško okrožje, tov. Nevo Agazzi, so aretirali. Aretirali so tudi 17 letnega kurirja PNOO, Klemenčič Maria, ki je prinašal pošto iz PNOO-ja v Trstu na goriški okrožni NOO. Vzroki aretacije nam niso znani.

Iz Gradiške poročajo, da so zaprli več tovarišev, članov tamkajšnjega Narodno osvobodilnega odbora in članov »Fronte della Gioventù«.

To nezaslišno teroriziranje in preganjanje miroljubnega ljudstva na Primorskem je ponoven dokaz, da se narod, ki se bori za svoje pravice in svojo dostojanstvenost ne da ugnati. Antifašistično ljudstvo naše dežele bo še bolj strnilo svoje vrste. Splošno stavko dokazuje dan za dnem, da se ne straši terorja fašističnih band in da neomajno vztraja na tem, da se odstranijo vsi krivci zadnjih dogodkov, da se mu izboljša gospodarski in socialni položaj in da ne odstopa od svoje glavne zahteve za priključitev k Jugoslaviji.

Vse laži, obrekovanja, ki jih žolti sindikati in CLN trosijo med zavednim delovnim ljudstvom, da bi ga odvrgli od svojega cilja, so propadli. Delavstvo Trsta in cele dežele stoji strnjeno za svojimi voditelji. Vse ljudstvo cone A in B je solidarno z njimi; množična udeležba pri nabiralnih akcijah nam je najboljši dokaz, da je primorsko ljudstvo z vsem srcem na strani stavkajočih, da jim nudi vso pomoč, ker se zaveda zgodovinskih dni, ki bodo odločili enkrat za vselej našo pripadnost k FLRJ.

Ves svet naj izve, da je ni sile, ki bi šla preko volje ljudstva Julijske krajine in da ni druge rešitve kot one, ki si jo je primorsko ljudstvo zastavilo v letih osvobodilne vojne in ki jo danes dokončuje. Vsaka rešitev, ki bi nasprotovala upravičenim interesom ljudske volje bo propadla, ker je krivična; pomenila bi resno nevarnost za mir.

Samo Jugoslavija nam bo lahko dala svobodo in zaščito ter novo, človeka vredno življenje.

POLITIČNI PREGLED

29. julija - mirovna konferenca

Bidault je v imenu Francije predlagal otvoritev mirovne konference za ponedeljek 29. julija. Predlog so sprejeli Bevin, Mo-

lotov in Byrnes. Povabili so namestnike zunanjih ministrov, naj razpošljejo čimprej vabila 21 narodom.

Internacionalizacija Trsta in okoliškega ozemlja

V torek, 2. julija je bilo zasedanje Sveta zunanjih ministrov v Parizu posvečeno izključno razpravljanju o vprašanju jugoslovansko - italijanske meje in Trsta. Gledišča posameznih delegacij glede tega vprašanja so se zblizale. 1. Vse delegacije so priznale potrebo po internacionalizaciji Trsta in okoliškega ozemlja. 2. Glede mej bodoče avtonomne tržaške pokrajine so se sporazumeli, na temelju francoske razmejitvene črte. Kakor se je pokazalo na zasedanju naslednjega dne, v sredo 3. julija pa so vendar različna naziranja o režimu bodoče avtonomne tržaške pokrajine. Ameriška delegacija je predlagala, naj se vprašanje o značaju tega režima predloži v proučevanje mirovni konferenci brez prejšnjega razpravljanja na konferenci štirih zunanjih ministrov v Parizu. Sovjetska delegacija je poudarila, da bi bilo sedaj, ko je Svet ministrov zunanjih zadev že toliko časa proučeval vprašanje jugoslovansko - italijanske meje in Trsta ter dvakrat slišal izjave predstavnikov Jugoslavije in Italije, važno ustvariti osnovo statuta za bodočo avtonomno pokrajino Trst, upoštevajoč pri tem, da se bodo morale podrobno tega statuta nato izdelati z direktnim sodelo-

vanjem Jugoslavije in Italije. Ker je Svet zunanjih ministrov sklenil, da se Trst internacionalizira, je seveda potrebno, da smo si na jasnem, kaj se razume pod internacionalizacijo. Sovjetska delegacija je predlagala, naj bi se držali naslednjih načel: 1. Avtonomna tržaška pokrajina se upravlja na osnovi statuta, ki ga izdelajo štiri velesile. 2. Statut avtonomne tržaške pokrajine mora temeljiti na organizaciji oblasti po demokratičnih načelih. 3. Guvernerja avtonomne pokrajine imenujeta sporazumno Jugoslavija in Italija; če pa se ti dve državi ne bi mogli sporazumeti, ga imenujejo štiri velesile. Ameriški predstavnik je sovjetskemu predlogu nasprotoval in izjavil, da je znanj internacionalizacija Trsta sprejemljiva samo v primeru, ako se sestava statuta, imenovanje guvernerja in kontrola poveri organizaciji Združenih narodov. Značilno je, da je britanska delegacija, ki se je še dan prej zavzemala za to, da se sprejme sovjetski predlog kot osnova za skupno rešitev, dan pozneje podpirala ameriško naziranje. Ob koncu zasedanja je francoski predstavnik predlagal kompromisni predlog, ki naj premosti razlike v mnenjih. Smisel tega predloga je, da se ustanovi

avtonomna tržaška pokrajina na osnovi statuta, ki bi ga predlagale štiri velesile; o njem bi se potem

Ljudsko glasovanje ali referendum na Poljskem

V nedeljo, dne 30. junija je bil na Poljskem referendum, ki je zadobil pomen državnopolitičnega značaja. Poljski narod je bil poklican, da oceni delavnost vlade narodne enotnosti in odredi smer njene politike za dolgo dobo. Kakor znano je v smislu jaltških določb sedanja poljska vlada sestavljena iz predstavnikov vseh legalnih strank in poljsko ljudstvo je odgovorilo na trojna vprašanja, ki so v zvezi z izgradnjo nove demokratične Poljske in ki se tičejo obnove gospodarstva, agrarne reforme ter poddržavljenja velike in srednje industrije. Šlo je tudi za ukinitve senata, ki je ščitil interese industričev in reakcionarnih zemljiških posestnikov. Važno je tudi vprašanje meje na Odri in Nisi zavoljo možnosti nemškega napada. Volitve so bile demokratične. Volivci so prihajali na volišča slavnostno razpoloženi. Nikier ni bilo videti — tako pravi posebni Reuterjev dopisnik v Varšavi — tako imenovane »železne zavese« (na ta način, namreč z zastorom je hotela mednarodna reakcija razpiti, da se dela na Poljskem vse na skrito). In zopet drugi dopisnik v Varšavi (Associated Press) poroča, da so voditelji Mikolajczikove kmečke stranke priznali, da so volitve na Poljskem potekle v redu in je bil referendum izveden pravilno.

Ves poljski demokratični tisk

Najtesnejše prijateljstvo in sodelovanje

Albanije in Jugoslavije

Predsednik vlade Ljudske republike Albanije, generalni polkovnik Enver Hodža je posetil Jugoslavijo. V Beogradu so bile o priliki njegovega obiska velike manifestacije albansko - jugoslovanskega bratstva. Maršal Tito mu je priredil lep sprejem. Nadaljeval je skupno z ostalimi albanskimi gosti pot skozi Zagreb v Slovenijo, kjer je bil prisrčno sprejet. Visoki gost sosedne in prijateljske Albanije je bil v Ljubljani, kjer ga je sprejel predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko skupno z drugimi zastopniki Slovenije. Albanski predsednik je šel na obisk tudi na Jesenice in na Bled.

Kakor ljudska država Jugoslavija tako je tudi nova Albanija izšla iz narodno osvobodilne borbe; oblast je v rokah ljudstva. Enotnost albanskega ljudstva je izražena v Demokratični fronti; v njej so zastopane vse plasti ljudstva: sindikati ter mladinske, ženske in športne organizacije. Tam imajo ljudska sodišča, ljudsko vojsko in milico. Proglašena je republika; sprejeta je nova, demokratična ustava.

Do sedanjega preporoda Albanije je bil tam še srednjeveški fevdalizem. Gospodarji dežele so bili begi. Kmet najemnik je moral odrajtovati svojemu begu tretjino pridelkov in razne druge naruralne datjave. Država pa je zahtevala od kmetov še davke. Na ta račun je pobirala desetino pridelkov, a tlačansko najemniško delo s primitivnim načinom obdelave ni moglo izsiliti iz zemlje kdove kaj dosti pridelka.

Prišlo je do fašističnega vdora v Albanijo. Sledila je vojna 1939-1945. Fašistična Italija je izrabila Albanijo ko se je zapletla v vojno z Grčijo.

Albansko ljudstvo je razvilo tistega duha, ki je vodil partizanskega borca v gore. In otreslo se je nadležnega usuznjevalca, fašizma. Demokratična fronta pa iz-

razpravljalo na mirovni konferenci v Parizu, ratificirala pa bi ga (organizacija Združenih narodov.

piše o veliki udeležbi glasovalcev po vsej državi in tudi v novih pokrajinah Poljske je bila udeležba izredno velika. Udeležba kmetov pri referendumu je bila odlična. Veliko številu vasi je glasovalo stoodstovno.

Ako štejemo vse kraje Poljske, potem vidimo, da je glasovalo okoli 90% volivnih upravičencev.

Da vzamemo en primer, zabeležimo volitve v Varšavi. Od 246.339 vpisanih volivcev jih je glasovalo 221.418. Veljavnih je bilo 220.797 glasovnic. Na prvo vprašanje (o ukinitvi senata) je odgovorilo z »da« 209.158, z »ne« 11.629 volivcev. Na drugo vprašanje (o nacionalizaciji in agrarni reformi) je odgovorilo z »da« 193.281, z »ne« pa 27.516 volivcev. Na tretje vprašanje (o zapadnih mejah) je odgovorilo z »da« 209.158, z »ne« pa 11.629.

Sedanja velika udeležba ljudstva pri volitvah na Poljskem se ne da niti primerjati s pasivnostjo v predvojni dobi. Stari ljudje na Poljskem, ki so videli že mnogo volitev so povedali, da niso še nikdar videli tako mirnih in dostojanstvenih volitev, kakor tudi ne tako množične udeležbe glasovalcev.

Poljska demokracija je popolnoma preobrazila široke poliske ljudske množice. Referendum je pokazal, da so ideje demokracije globoko zasidrane v miselnosti in zavesti poljskih državljanov.

vaja - zvesta načelom narodno-osvobodilne borbe - agrarno reformo.

Albanski narod je trdno odločen, da uniči vse ostanke svoje žalostne preteklosti in da se dvigne iz siromaštva in neznanja v novo, svobodno življenje.

Predsednik albanske vlade Enver Hodža je bil v Beogradu odlikovan z jugoslovanskim redom Narodnega heroja. Ob tej priliki je dejal:

»V veliki antifašistični vojni je našel narod v narodih Jugoslavije svoje najiskrenejše in najvdanejše prijatelje in tovariše, ki so mu z vsemi sredstvi pomagali v njegovih nadčloveških naporih, v katerih so pogumno prelivali kri najboljši sinovi jugoslovanskih narodov in albanskega naroda. V teh naporih so bile ureničene in okrepljene težnje naših narodov, da živijo v bratstvu in prijateljstvu. Bratstvo in prijateljstvo med našimi narodi so skovali naši skupni heroji in vložili bomo vse svoje sile, da bi to bratstvo in enotnost naredili za najpopolnejšo stvarnost, ker bi s tem zagotovili boljše življenje našim narodom, ker bi s tem ohranili mir na Balkanu in po svetu in ker se na ta način ohranjuje in krepi demokracija«.

Več kot 30.000 ljudi je sprejelo v Tirani (glavno mesto Albanije) svojega prvega ministra, ki se je vrnil prve dni tega tedna iz obiska v Jugoslaviji. Veliki napis: »Živelo sodelovanje albanske narodne armade z jugoslovansko« so se dvigali nad vzklikajočim albanskim ljudstvom. Generalni polkovnik Enver Hodža je izjavil, da pomeni njegovo bivanje v Jugoslaviji in srečanje z maršalom Titom najvažnejše dni albanske zgodovine. Enver Hodža je v svojem nagovoru na tiransko množico naglasil še sledeče: »To prijateljstvo, ki je bilo potrjeno s prijateljsko pogodbo in

pogodbo o medsebojni pomoči bomo čuvali kot zenico v očesu. Naša bodočnost je gotova, ker imamo močne prijatelje. Stori bomo vse za utrditev tega prijateljstva«.

Spomini iz prvega izleta Kulturno prosvetnega društva „Liljak“ Vogrsko

Dne 29. junija smo se že v zgodnji jutranji uri zbrali na sredi vasi vsi z najboljšim razpoloženjem duha, da poletimo preko krivične meje k srečnejšim bratom.

Naš cilj je bil: partizanska bolnica »Franja« v Cerknem - idrijski rudnik in Podkraj, kjer počiva v skupnem grobu 47 partizanov, ki so padli po izdajalski roki 23.12.1943. leta. Med njimi so bili tudi 3 možje očetje iz naše vasi. Šli smo najprej na grobove. Z nami so bile tudi žene borcev z otroki in sorodniki. Ginljiv je bil prizor. Društvo je položilo vence na grobove. Tov. Marija Černe je spregovorila par besed v spomin padlim tovarišem. Nato je pevski zbor zapel »Kot žrtve ste padli« in »Vigred se povrne«. Poslovili smo se iz žalostnega kraja in odpeljali dalje v Cerkno v partizansko bolnico.

Čitatelji! Kdor ni bil tam, naj gre, ker z besedami se ne da povedati kaj človek občuti ko ima pred seboj živo sliko partizanskega trpljenja, iznajdljivosti in velikodušja. Šli smo skozi bolniško pokopališče. Prav mrz je spreletoval vsakega, ko je videl kam so pokopali umrle ranjence. Kako je bilo treba vse zakonspirirati, da ne bi bilo prišlo sovražniku na sled. Potem pa še vse drugo. Lega bolnice, koliko truda so imeli gotovi ljudje, da so ranjence tja spravili. Tega sploh ni mogoče povedati. Vse kar je tam ne bi mogel človek verjeti, če sam ne vidi. Vsi smo mislili samo eno: Sem naj bi prišla mednarodna komisija ko se je nahajala na Primorskem, da bi se prepričala o trpljenju in požrtvovalnosti našega ljudstva in ne bi bilo treba nobenih dokazov več. Kaj je naš narod pretrpel samo zato da bi bil priključen k FLRJ. Sem naj bi prišli gospodje ministri, ki se sedaj nahajajo v Parizu in razpravljajo o pripadnosti našega ozemlja in prepričani smo, da bi jih bilo sram da toliko pomišljajo in postavljajo, niti ne vemo koliko krivičnih črt. Videli bi kaj vse zna naš narod prenesti in da raje sprejme zopet borbo kot bi postal ponovno suženj tujim narodom.

Pevski zbor je tam zapel par lepih pesmi in godba je zaszvirala v slovo. Odpeljali smo se v Idrijo. Kar nas je tam čakalo, nas je naravnost presenetilo. Pri hotelu »Didič« so nas sprejeli predstavniki mesta in rudnika z godbo. Pričakovala nas je tudi velika množica prebivalcev.

Peljali so nas najprej v tovarne in topilnice. Vse so nam razkazali in razložili. Videli smo velikanska korita živega srebra, ogromno bogastvo Idrije. Vsakega izmed nas se je zdelo silno imenitno, da je lahko z roko nekoliko pomešal po živem srebru. Zanimalo je nas kmete, kako živijo, delajo in trpijo rudarji, ki so takorekoč obsojeni, da preživijo velik del svojega življenja zakopani pod zemljo. Iz tovarne so nas gostoljubni Idrijski sprejeli na znamenit prostor »Zemlje«, kjer imajo sijajno pripravljen prostor za zabavo. Godba nas je sprejela in pogostili so nas s svežim pivom.

Zbrala se je tam tudi velika množica Idrijsčanov. Govorilo je več predstavnikov ljudstva ter povdarjalo, da je ni črte, ki bi rezala nas Slovence. Naj jih le postavljajo gospodje ministri. Mi zahtevamo le naše pravice in ne

odstopimo niti pedi naše s krvjo zalite zemlje.

V znak bratstva kmetov in rudarjev je podarilo naše društvo idrijskim rudarjem majhen dar - spominsko sliko.

Lepo je bilo v Idriji. Motilo nas je samo to, da smo imeli pre malo časa in šoferji so nas preganjali k odhodu. Povabili smo

brate Idričane k nam, da se jim tako oddolžimo za gostoljubni sprejem in s tem dokažemo tudi svetu, da ni črte, ki bi mejila med nami. Poslovili so se od nas s toplimi besedami in godba je zasvrala himno »Hej Slovani«. Vsi srečni, z najlepšimi spomini smo odhajali domov v nesrečno cono »A«.

Glas iz ljudstva

proti fašističnim pridigam v cerkvi

V soboto, dne 29. junija sem se podala v kapucinsko cerkev kamor najraje zahajam k sv. maši, ker me ta cerkev spominja na otroška leta, kjer sem bila tako srečna, da sem prejela prvo sveto obhajilo.

Bila sem najprej pri slovenski pobožnosti, ker sem to nekoliko zamudila sem se namenila ostati pri sv. maši ob 8. uri.

Ko je po prečitnem evangeliju pričela pridiga sem se nemalo začudila ko sem čula iz ust božjega namestnika klevete na račun nas Slovencev in Italijanov »komunistov«. Nimam navade, da bi se srdila na predpostavljene, a ko sem slišala tako fašistično pridigo, ki služi samo zato, da med našim ljudstvom neti sovražstvo, sem se obrnila na Vas prečistiti in si usodila poprašati Vas sledeče:

Kako to, da niste povzdignili glasu ko je od leta 1920 dalje Mussolini trpinčil in zapiral naše ljudi po najhujših italijanskih ječah in ko so od leta 1940 do 1943 katoliški fašisti masovno pobijali, plenili in požigali naše domove? Kje ste bili, ko so odpeljali preko 45.000 naših ljudi v sužnost, od koder se jih ni vrnila polovica, in so ostali morali živi zgoreti v nemških pečeh? Kje ste bili ko so skoraj vsaki teden pokali strela na gradu, kjer so padale naše nedolžne žrtve in se je njih kri cedila iz kamionov od samega gradu doli po ulicah do pokopališča, kjer so jih zagrebli kakor mačke brez duhovnika in sv. blagoslova? In še iz bližnje preteklosti. Kje ste bili, ko so italijanski študenti dejansko napadli našega pokojnega škofa, ga zmerjali in mu napisali na palačo »a morte Sedej il porco«? Kje ste bili, ko so bili mladeniči obsojeni na 5 let konfinacije, ker so se drznili ob škofovi smrti dati črno zastavo na cerkev sv. Ignacija? Takrat ni bilo ne Vas, prečistiti, ne sv. stolice ne nikogar, da bi dvignil glas zoper te krivice. Danes ko zahtevamo, naj se nam da škofa, ki ni bil nikdar fašist, danes smo »komunisti in farizeji«. Je pač Vaša miselnost taka. Ko pri nas otrok vrže kamen je barbar; ko od Vaše strani požigajo in uničijo vse kar jim pride pod roko, je to samo dokaz visoke civilizacije.

Svetujem Vam dobrohotno, da nehate s političnimi pridigami, drugače se boče vera, ki je v

naših srcih gorela v najtežjih časih, kakor naš največji zaklad, zrahljala. — Kakor sami vidite, je bil Bog v tej borbi na naši strani, izšli smo, zmagovalci po Njegovi sveti volji, ter je bila rimska prevzetnost in laž sramotno pahnjena v brezdno.

Naše ljudstvo je globoko verno, v tej nenaki borbi se je v veri še bolj utrdilo. Le pojdite med ljudstvo, pojdite v prelepo

Protizakonito postopanje finančne intendance

V zadnjem času je Finančna intendantca, tako v Trstu, kot v Gorici, zavzela stališče, da škoda, provzročena tekom te vojne našemu ljudstvu od Nemcev, fašistov ali kogar koli z nasilnim odvzemom premične imovine, plenjenjem in podobnim postopkom, ni smatrati kot vojne škode v smislu zakona od 20.10.1940 ter odklanja plačilo predujmov za take škode. Izgleda, da priznava kot pravo vojno škodo, samo ono, ki je nastala tekom pravih bojev vojaških oddelkov.

To stališče je povsem zgrešeno. Ker zadeva zelo hudo velik del vojnih oškodovancev naših vasi, bi si človek nehote mislil, da se namerava s tem tolmačenjem zakona in postopanjem čim bolj preprečiti slovenskemu ljudstvu našega podeželja dosego predujma na pripadajočo mu vojno odškodnino.

Zato opozarjamo na jasne določbe italijanskega zakona o vojni škodi ki v členu 2 izrecno smatra kot vojni dogodek (fatto di guerra) z ozirom na odškodninsko pravico ne le prava vojna dejanja, izvršena od vojnih sil, domačih, zavezniških, ali sovražnih v svrhu priprave ali izvedbe vojnih operacij, temveč tudi dejanja, ki sicer ne služijo direktnim pripravam ali vojnim operacijam pač pa so z njimi v vzročni zvezi.

Vsekakor so bili vojni dogodki vsi spopadi, nastali vsled upora primorskega ljudstva zoper fašizem in okupatorje, ravno tako tudi čistke, represalije in vsa najraznovrstnejša nasilja vseh vrst vojaških in polvojaških oddelkov, fašistov, policijskih, orožniških in drugih, domobranskih, četniških, kozaških in kdove kakšnih oddelkov, ki so divjali po naši zemlji in jo spreminili v eno samo strašno bojišče

Vipavsko dolino kjer so sami partizani brez vsake pomoči sezidali novo cerkev v spomin in zahvalo Bogorodnici. Pojdite med nje, ko imajo svoje cerkvene pobožnosti, ogledite si procesijo Sv. Rešnjega Telesa, kjer zbrano hodi ob strani častna vojaška straža ter je vsepovsod okrašeno z partizanskimi zastavami. Kaj je to ljudstvo brezversko? Kaj so to farizeji kakor jih Vi imenujete?

Ne pridigujte zoper ljudstvo, ki je znalo ob pravem času prijeti za orožje in je z Božjo pomočjo pregnalo tujce lačne naše zemlje od koder so prišli. S klevetami, ki so Vam z visokega naročene ne bodete ničesar opravili in še manj ustavili tok časa, ko bo vsak človek s poštenim delom živel tako, da mu ne bo treba na starost zahajati v papeško menzo.

Posnemajte rajši velikega Vaslega Patrona sv. Frančiška!

Vernica.

in to pravi vojni dogodki v smislu zakona o vojni škodi.

Kot vojne dogodke jih je smatrala tudi okupatorska vojna oblast in vsi njeni vojni in upravni organi, kakor so smatrali tudi celo našo pokrajino, izvzemši središča mest Trsta in Gorice, kot vojno in operativno področje. Kot tako je bilo tudi izrecno označeno z napisi, ki so se nahajali pri vseh vhodih v središče mesta: »Bandengebiet« ali podobno. To pa je istovetno z operacijskim vojnim ozemljem. Da je tako bilo, dokazujejo utrdbe in postojanke, zasedene z močnimi stražami, pri vseh dohodih v mesto, od koder se je ob vsakem sumljivem znaku streljalo. Na teh mestih in izven njih in povsod širom cele pokrajine so se vrstili dan za dnem spopadi in streljanja s partizanskimi oddelki in patrolami in tudi večje bitke skozi vsa zadnja leta vojne. Vse to je bila prava vojna in vojna dejanja, kakor jih je rodila zadnja vojna.

Zato je bilo tudi celo podežlje Julijske krajine vojno ozemlje in so vsa nasilna dejanja, ki so jih izvršili Nemci, fašisti, pa tudi manjši oddelki, ter domobranci, četniki in vsi ti razni vojaški oddelki, prava vojna dejanja in vojni dogodki.

Radi tega so tudi vse škode, ki so nastale vsled takih dejanj, pa naj so bili požigi, ali plenjenja, ali čiščenja, ali tudi dejanja izvršenih pod imenom preiskav, prave vojne škode po duhu in v smislu vojnoodškodninskega zakona.

Radi tega je stališče finančne intendance povsem napačno in pomenja nepriznavanje škod, nastalih našemu ljudstvu na premični imovini vsled odvzema in plenjenja, oziroma o priliki de-

njegovo nežno telo, ga je spreteleta neskončna slabost, katera mu je upognila kolena in izvila iz razmesarjene roke orožje.

Sedaj sedi pred nami z svojim spreminjenim telesom. Polagoma nas je zanesel pogovor v preteklost. Tedaj se mu je iz ust nenadoma iztrgalo vprašanje: »Kako stojimo s Trstom?« In ko smo mu zagotovili, da je 75% Tržčanov volilo za Tita, za ljudsko oblast, mu je nasmeh razjasnil obraz.

Kako je žalosten nasmeh dečka, ki nadaljuje: »Upajmo, da se bo kmalu končala mirovna konferenca in da moja žrtev in žrtev mojih tovarišev Tržčanov ne bo pozabljena«.

Ne, mali Karel, Tvoj narod ne bo pozabil Tvoje žrtve, on ve zakaj si se Ti boril in bo korakal po poti, katero si Ti označil.

janj nacifašističnih oddelkov tekom te vojne težko krivico in naravnost sovražno gesto.

Zato je nujno potrebno, da finančna intendantca to svoje stališče spremeni ter prizna kot vojne škode tudi take škode in nakáže nanje oškodovancem predujme.

GLAS IZ MESTA IN Z DEŽELE

Šempas

Ljudstvo demonstrira

Ko smo zvedeli, kakšno nasilje se vrši nad našim narodom in nad našim narodnim imetjem v Trstu se je naša vas zbrala ter ogorčeno protestirala proti vsem ostankom fašizma in proti vsem onim, ki jim še držijo roke. Nastopili so ljudski govorniki, ki so pojasnili zbranim vaščanom, kaj vse se dogaja v Trstu. Zbrano ljudstvo je zagotavljalo svojo solidarnost s stavkujočimi delavci in jim je zagotovilo vso pomoč.

Razvila se je povorka po vasi, vzklikalo se je in prepevalo domorodne pesmi.

Avče

Čvrsto na delu

Kakor druge vasi, ki se zavedajo dobe, v kateri živijo, tako ni hotela tudi naša vas zaostati in je s prostovoljnim delom popravila nekaj poti. Napravljenih je bilo 179 ur. V daljni Lokovec je bilo pripeljanih 1200 kg železja, ki bo služilo za obnovo hiš. Nabralo se je okrog 6000 lir za prostovoljce. Antifašistične žene so darovale precej raznega živeža, ker se niso mogle odzvati udarniškega delu.

Pod vodstvom požrtvovalne učiteljice je šolska mladina priredila malo šolsko veselico, ki je prav dobro uspela.

Kobarid

Predavanj nam ne dovoljujejo

Prav za prav je že to silno žalostno, da se od nas, ki smo se skupno borili z zavezniški proti nacifašizmu, v stoletju demokracije, ko smo še polni obljud »velikih štirih« o spoštovanju človeških pravic in tako dalje, zahteva, da moramo vprašati ZVU za dovoljenje, če smemo prirediti še tako nedolžno kulturno predavanje. S prošnjo romamo do okrajnega guvernerja, ker tako zahteva civilna policija. Pridemo do g. guvernerja in tu izvemo od uradnika, da policija nam lahko izda dovoljenje, ker imajo tak nalog. Seveda se civilna policija izgovarja, da tega ne more storiti, če ni prej prošnja odobrena od g. guvernerja. No, in ko pridemo do samega g. guvernerja vemo, da ne more dovoliti predavanja, ker ga civilna policija ni odobrila. »No permission« nam je že predobro znan; mislimo pa, da bi že bil skrajni čas, da bi že bilo enkrat konec šikaniranja na-

Zavezniško vojaško upravo pa naprošamo, da s svoje strani napravi potrebno, da bo finančna intendantca spoštovala zakon in spoštovala tudi borbo in žrtve našega ljudstva, ki se je borilo po vseh kotih in koncih naše domovine proti podivjanim nacifašistom in njihovim hlapcem.

sih društev in njegovih predstavnikov. Tako se lovimo v krogu, pod Kristusom si je Pilat roke umil...

Staroselo

Dobili smo novega župnika

Namesto prejšnjega nepriljubljenega župnika Don Ožnjaka smo sedaj dobili novega dušnega pastirja, ki je rodom Gorenjec in je bil svoj čas interniran na Koroškem. Ko je prišel v našo vas se nam je predstavil: »Sem Slovenec in priznavam, da je vaša borba upravičena, toda ne bom se pečal s politikom v cerkvi, učil bom Kristusov nauk in versko življenje.« Povedal nam je še, da je revnega stanu in da ga bomo morali podpirati. Mi vzamemo rade volje na znanje te njegove besede, upamo da se ne bomo v njem varali in ga bomo radi podpirali.

Čeravno je moral brati razpiznice okrožnico škofa Margottija proti OF mu zaenkrat tega ne zamerimo, ker se je opravičil, da je moral to napraviti po nalogi škofa.

Par besed bi še naslovili na gotove naše imovitejše kmete v vasi. Prav dobro so nam znani tisti, ki so okrog Binkošti odpeli na široko mošnjček ter podprli takozvani »katoliški« tisk — ki je v resnici vse drugo samo katoliški ne! Lansko leto, ko so bivali med nami otroci iz kopenskega okraja niso vzeli ti dobro stoječi vaščani nobenega podstreho. Kako vse drugače so skrbele ubožne matere! Kmečke žene, vdove, ki imajo po eno krovico, druge s kopico otrok in gospodarjem, ki je mogoče sezgan v daljnem taborišču pa so si rade volje sprejele zahirane otroke našega Krasa! Tu se pozna pravo srce in usmiljenje do svojega bližnjega! Pri teh si vzeajte vzgled!

„Počitniška kolonija za bolehe dijake“

Dijaška matica bo priredila tekom letošnjih poletnih počitnic počitniško kolonijo za bolehe dijake. V poštev pridejo dijaki obeh spolov, ki so iz zdravstvenih razlogov potrebni oddiha na deželi.

Kolonija bo v Cerknem na Goriškem.

V to počitniško kolonijo ne morejo biti sprejeti dijaki z odprto pljučno tuberkulozo in z drugimi nalezljivimi boleznimi.

Pred odhodom v to počitniško kolonijo bodo prizadeti zdravniško preiskani.

V to kolonijo bomo lahko poslali samo omejeno število dijakov in bomo vzeli v obzir samo res potrebne slučaje.

Prošnje s podrobno in točno navedbo domačih imovinskih razmer in s prikazom zdravstvenega stanja, naj dijaki dostavijo najpozneje do 10. julija t. l., na Izvršni odbor Dijaške matice v Trstu, via Carducci 6-III. Navedbe v prošnji naj podrobno overovi Krajevni odbor Dijaške matice iz onega kraja, od koder je dijak doma.

V kolonijo bodo sprejeti tudi oni bolehi dijaki, ki jim imovinsko stanje omogoča polno plačanje stroškov. Ti dijaki naj v svoji prijavi namesto imovinskega stanja podajo izjavo, da bodo stroške kolonije plačali sami.

DANA

Tako govorejo naši mučeniki

Sprehajal sem se po cesti z dvema svojima tovarišema Italijanoma ter jima pripovedoval resnično zgodbo. Nejeverno sta me pogledovala s strani in čutil sem, da mi ne verjameta popolnoma. Da bi jih prepričal, sem jih peljal preko širokega stopnišča v prvo nadstropje, kjer smo obstali pred zaprtimi vrati. Prisluhnil smo. Izza vrat sobe, ki se nam je zasvetila nasproti, so prihajali melanholični in sladki zvoki neke otožne melodije.

Odpri smo vrata in nalahno stopili. V siju sobe smo zagledali dve nepremični silhueti. Pri klavirju je sedela slepa deklica. S svojimi velikimi, ugaslimi očmi obrnjenimi navzgor, je izgledala kot da išče navdahnjenje v son-

čnih žarkih, ki so bogato obsevali njeno kodrasto glavico. Blizu nje je sedel štirinajstletni deček Brajkovič Drago in jo vneto poslušal.

Septembersko sonce je sijalo skozi okno in se odbijalo v nasprotnem kotu na naši desnici. Na škrip naših čevljev se je obrnil mali Karel, tako ga namreč kličejo v družini, in vprašal: »Kdo je?«

Da. Vprašal je, kdo je, kajti v njegovih ugaslih punčicah že dolgo ne sije več ogenj mladosti.

Nekega večera ga je namreč zagrnil tam doli v Buzetu rdeči žar in ga za vedno odnesel v neskončno temo. Nenadoma je vzbuhnil pred njim ogromen plamen in medtem ko je kri oblila

Kulturno udejstvovanje

Vokalni koncert v Gorici

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici bo priredilo v nedeljo dne 14. julija 1946 ob 16. uri v dvorani gledališča Verdi v Gorici vokalni koncert narodnih in modernih pesmi. Izvajali bodo društveni zbori (ženski, moški in mešani) s sodelovanjem solistov tov. Stritarjeve in Franceta Langusa. Pri klavirju bo spremljal prof. Srečko Kumar. Dirigiral bo tov. Ivan Silič. Predprodaja vstopnic do nedelje 14. t. m. do 12. ure v Ljudski čitalnici na Travniku in od 15. ure dalje pri gledališki blagajni.

Opozarjamo ljubitelje lepega petja na ta koncert.

Kulturno prosvetna prireditev okrajnega SIAU za Brda v Vipolžah

Dne 21. t. m. so briški in furlanski fizikulturniki, briški zbori in dramski odsek prosv. društva iz Medane pokazali plod svojega dela.

Prireditve se je vršila na prostoru, ki je kakor nalašč ustvarjen za množične nastope: velik kompleks cementnega tlaka, obkrožen z visokimi hrasti in bori pred samim starodavnim Vipolžkim gradom.

Najprej so nastopili briški in za njimi furlanski fizikulturniki; obe skupini sta šteli okoli 100 mladink in mladincev; izvajali sta impozantne proste vaje, ki jih je sestavil Branko Polič, vglasbil pa Ubald Vrabc. Vrabcjeva skladba je dobro zadela ritem prostih vaj ter je z zdravo melodijo ogrela poslušalce in igralce. Žal, da se klavir na prostem popolnoma izgubi in ni v zadostno podporo telovadcem. Skladba bi se morala prirediti za godbo na pihala. Telovadci, Brici in Furlani, so dobro izvedli svojo nalogo. Ta točka je bila najboljša med ostalim sporedom.

Mešani zbor (30 pevcev) iz Steverjana je pod vodstvom tov. Antona Sošolja zapel Vodopivčevu »Mojo srčno kri škropite« in Komelovo »Pobratimijo«. Mešani zbor (40 pevcev) iz Medane, pevovodja Ferdinand Simsič, Venturinijevo »Mi smo ubežniki« in »Pozdravljena domovina!« ter Adamičevu »Kukavico«. Moški zbor (13 pevcev) iz Dol. Cerovega, pevovodja Šandor Blažič, Beraničevu »Domu«. Nato je sledil skupni nastop vseh zborov, ki so pod vodstvom Simsiča zapeli Gobec-Venturinijevo »Pesem o svobodi« in Volaričevu »Slovan na dan!«

Od nastopajočih zborov je manjkala polovica pevcev, več zborov se pa sploh ni udeležilo prireditve. Obžalovati je, da ni nastopil najboljši zbor v Brdih, »Soča« iz Kojškega. Saj je vendar ta zbor nudil v Gorici, Trstu, v Ljubljani in v mnogih drugih krajih slovenske zemlje ter v Zagrebu lep pevski užitek. In zakaj ne bi nudil svojega kvalitetnega petja tudi ljudstvu v Brdih? Pričakujemo pa, da bo zbor vršil iste naloge z enakim uspehom kakor do nedavna. Kajti čimveč ima kdo, temveč je dolžan nuditi. Saj gre vse v dobrobit našega ljudstva.

Kar se tiče pevskega nastopa, je to prvi množični pevski nastop v Brdih, kar znači, da so se zbori tukaj začeli gibati. Nastopajočim izrekamo zahvalo.

Z uspehom so igralci vprizorili tudi »Zupanovo Micko« in burko »Nacek postrešček«, ki pa ne spada na resne prireditve. Burk in komedij zdrave vrednosti imamo dovolj. Treba bi bilo zbrati kaj primernejšega.

Pevska prireditve v Rihemberku

20. junija je bila v Rihemberku pevska prireditve; vršila se je na odprtem, a kot nalašč na za poletne take prireditve ustvarjenem prostoru. Nastopilo je preko 10 zborov, med katerimi so se odlikovali posebno iz Dornberga, Skrbine, Rihemberka in drugi. Vendar se je tudi tistim zborom, ki so se bolj pozno obnovili, poznala krepka volja, da dosežejo čim popolnejše petje. Seveda, ne gre to tako hitro. V splošnem je prireditve dobro uspela; občinstvo je izvajanja sledilo z živim zanimanjem. Med skupnima pesmima »Stalingradska« in »Pesem o svobodi« je okrožni glasbeni referent, tov. Ivan Silič, spregovoril v pozdrav občinstvu ter v zahvalo vsem nastopajočim in omenil, da bomo kmalu s to pesmijo pozdravili bližajočo se zlato svobodo. Na koncu je prvič po vojni zaigrala obnovljena rihemberška godba podjetnih mladih tovarišev. Pevci, v jeseni zopet na delo, da bo v prihodnje podoben nastop še lepši.

Trinkov zbornik

Pravkar je izšel v Gregoričevih založbi v Trstu »Trinkov zbornik« z naslednjo bogato vsebino:

O. Župančič: Pesem od zapada; F. S. Finžgar, Msgr. prof.: Ivanu Trinku; Ivan Trinko - Zamejski: Pesmi; Ivan Trinko: Paglavski popoldan; Ivan Trinko: O rezijanskem govoru; Ivan Trinko: O narodnih napevih; Ivan Trinko: O modroslovju; Ivan Trinko: O monizmu; Andrej Budal: Po ravni poti; Andrej Budal: Ivan Trinko in umetnost; Ludvik Zorzut: Trinko - glasbenik; Ivo Juvančič: Čez hribe; Virgil Šček: Prvič pri Trinku; Ludvik Zorzut: Na Trinkovem domu; Milko Kos: Slovenska Benečija - zgodovinsko ime; Milko Matičetov: Iz žive govornice beneških Slovencev; Franc Bezljaj: Baudoin de Courtenay; Trinkovi spisi; Zvonko A. Bizjak: Beneško-slovenska in rezijanska bibliografija. — Zbornik sta uredila novinar dr. Birska F. in prof. Budal.

Cena knjige je 80 lir. Dobite jo v vseh knjigarnah. Podrobnejše poročilo prinesemo prihodnjič.

PEVSKIM ZBOROM

V zalogi imamo pesmarico »33 moških in mešanih zborov«, cena 25 lir. Nabavite si jo čimprej v Ljudskem domu, I. nadstropje. Za večje zbere priporočamo Z. Prelavca pesem »Ena ptička priletela«; pisana je deloma za moški, deloma za mešani zbor. Glaske po 5 lir; pri nabavi vsaj do 10 izvodov po 4 lire.

RAZPIS DVOMESEČNEGA DRAMSKEGA TEČAJA V GORICI

V Gorici se bo v drugi polovici meseca julija pričel dramski tečaj s posebnim namenom postaviti temelje dramskemu študiju, ki bo v sezoni 1946-47 nastudiral štiri predstave v Gorici. Člani študija bodo, v kolikor bodo odgovarjali umetniškim zahtevam sodobnega gledališča, prišli v sestav rednega gledališkega ansambla ob organizaciji Slovenskega narodnega gledališča v Gorici.

Pogoji za sprejem v šolo: 1) Volja in veselje do igralskega poklica. 2) Starost: od 16. leta dalje. 3) Sprejemni izpit: kratek odlomek (solo nastop ali z več osebami) iz oderskega dela ali recitacija.

Pouk bo trajal dva meseca.

Sprejemajo se očitni talenti iz cone »A« in »B«.

Pouk in stanovanje je brezplačno, hrana dnevno 110 lir.

Posteljno perilo in odejo prinese vsak s seboj.

Predvideno je nekaj prostih mest za one izredno nadarjene dijake, ki bi ne mogli študirati zaradi slabih gmotnih razmer.

Reflektanti naj vložijo pismo prošnje na »Okrožni odbor SPZ za Goriško, Ljudski dom«. V prošnji naj navedejo: 1) Rojstne podatke. 2) Sedanji naslov.

3) Potrnilo kraj. NOO o neoporečnem zadržanju. 4) Oni, ki reflektirajo na brezplačno mesto, potrdilo krajevnega NOO o premoženjskem stanju.

Prošnje se sprejemajo do 10. julija 1946.

Okrožni odbor SPZ za Goriško.

Davki za leto 1945

Plačevanje davkov je bilo za našega kmeta vedno koeljiivo vprašanje. Če je bilo še krivično, potem ga je to še bolj zadelo.

Sedaj so začele davčne izterjevalnice razpošiljati pozive na plačilo davkov za celo leto 1945. To izterjevanje je neupravičeno in davkoplačevalci niso dolžni plačati davkov prvega polletja 1945 in to iz vzroka, ker so v tem času vojni dogodki preprečili vsako gospodarsko udejstvovanje in ni nobene države na svetu, ki bi prisilila kmetovalce plačevati davkov za tisti čas, ko je sovražnik požgal vasi in pustošil polja.

Davki naj se plačujejo od 1. julija 1945 dalje.

Motociklistične tekme

Telesnovzgojno društvo Ilirska Bistrica - Trnovo, odsek za motosekcijo razpisuje za 14. julij 1946 prvo meddruštveno krožno motodirko s startom v Il. Bistrici (pred sodnijo) in s ciljem istotam. Pričetek dirke ob 15. uri. Dolžina proge je 2160 m, katero bodo turne in športne kategorije po večkrat prevozile.

Dirkači naj se pismeno ali ustmeno prijavijo do 13. julija t. l. do 9. ure zjutraj na OLO - Ilirska Bistrica.

Vsa nadaljna pojasnila dobijo interesentje v našem uredništvu.

Rutabaga

Rutabaga je pri nas malo poznana krmna rastlina, ki pa radi njenih dobrih lastnosti brezdvomno zasluži, da jo preizkusimo in da jo pridelujemo v večjem obsegu. Znano nam je, da se je v sosednji videmski pokrajini v zadnjih letih dobro obnesla, ker se je na površini ene njive pridelalo 70 do 80 stotov korenin in razen tega še precej perja. Zato priporočamo njeno pridelovanje tudi pri nas.

Dostavimo še kako vest o rastlini in o njenem pridelovanju.

Rutabaga je križnica, ki napravlja podolgovate ali okrogle, rumene in bele korenine, ki se razvijajo kakor krmna pesa deloma nad zemljo, ki pa so bolj redilne od nje. Ta rastlina je proti mrazu zelo odporna in se nadaljuje razvijati tudi pri zelo nizki toploti. Zato jo lahko spravljamo sproti kadar jo potrebujemo.

Sejemo jo lahko od junija do avgusta meseca, s tem da posejemo seme, ker je zelo drobno, med pesek. Na en hektar površine rabimo 5 do 6 kg. semena. Dobro se sponese tudi setev v luknjice oddaljene 25 do 30 cm v vrste in v 50 do 60 cm. oddaljenih vrstah. Ta rastlina se najbolj razvija v pričetku prvega mraza in jo zato začenjamo navadno spravljati decembra meseca.

Drobne novice

* Narodni odbor v Pragi je izvolil za praškega župana komunisto dr. Batska.

* Šovinistični dijaki iz Julijske krajine italijanske narodnosti, ki študirajo v Padovi so napadli sovjetsko mladinsko delegacijo. Policija ni intervenirala; prefekt se ni oprostil. Demokratično časopisje, posebno socialistično in komunistično je izjavilo svoje obžalovanje nad tem incidentom.

* Med češkimi in slovaškimi političnimi strankami, ki so zastopane v Ljudski fronti je bil dosežen popoln sporazum. Ta sporazum ureja odnose med centralno vlado na eni strani in slovaško vlado na drugi strani. Sporazum naj doprinese k uspešnejšemu izvajanju del pri obnovi republike in utrditvi enotnosti države.

* Mesto Koenigsberg so preimenovali v Kaliningrad, da bi tako ovekovečili spomin na M. I. Kalinina.

* V središču Budimpešte je 17 letni srednješolec streljal in smrtno ranil poročnika ruske armade Ganjezeva in Rdečearmejca Cebana, ranil je še tri Rdečearmejce, med njimi nekega majorja, in ubil neko madžarsko delavko.

To je eden izmed najgusnejših zločinov, kar so jih izvršili fašistični elementi v zadnjem letu.

* Osem velikih organizacij Američanov jugoslovanskega porekla zahteva od ameriške vlade, da naj podpira pravične zahteve Jugoslavije do Trsta. Enako zahteva Zveza sindikatov pariškega področja, da se Trst in Julijska krajina vrne Jugoslaviji.

* De Nicola je bil izvoljen za začasnega predsednika republike Italije.

* V Hamburgu je prišlo do demonstracij proti bližnjim izseljevanjem iz stanovanj 20.000 Nemcev, ker morajo v njihove hiše nastaniti nameščence britanske kontrolne komisije.

Prvikrat po okupaciji so Nemci zopet prepevali stare nacistične pesmi, kakor »Horst Wessel Lied«, »Deutschland über alles« itd.

* V nadaljevanju tekmovanja v Wimbledonu sta jugoslovanski par Palada in Mitič porazila v drugem kolu britanski par Carterja in Kingsleya. Punčec je premagal prvorazrednega holandskega igralca Van Swola. Tako se je Punčec paliral med osem najboljših igralcev letošnjega wimbledonskega turnirja.

* Uprava zagrebške cestne železnice gradi novo moderno delavnico dolgo 120 m in široko 28 m.

* Obnovili so tovarno sardin. v Postirih na otoku Braču za konzerviranje rib.

* Pretekli teden so ukradli v palači Zeno v Benetkah 15 slik slavnih slikarjev. Med njimi so slike Tiziana, Tintoretta, Giorgionna in drugih.

* Na otok Bikini v Tihem oceanu so vrgli za poskus atomsko bombo. Bomba je bila enaka oni, ki so jo pred časom vrgli na japonsko mesto Nagasaki. Kakor se je izvedelo ni napravila ta atomska bomba onega učinka, kakor so ga pričakovali. Manjkajo še podrobnejše vesti.

* Iz Finske prestolnice poročajo, da so aretirali zadnje dni veliko število oficirjev finskega generalštaba. Ta aretacija je v zvezi s tajnim odkritjem skladišča za orožje in municijo.

* V bližini Hamburga je prišlo do spopada med množico 800 ljudi in stražniki, ki so poskušali preprečiti ropanje premožga iz železniških vagonov.

* V Rangunu so se vršile demonstracije, katerih se je udeležilo 50.000 oseb. Demonstrirali so po glavnih ulicah Ranguna in vzklikali: »Hočemo popolno neodvisnost!« — »Nočemo guvernerja!« in »Umaknite okupacijske čete«.

* Ob priliki indonezijskega sveta za narodno obrambo je predsednik sveta Jodek izjavil, da bodo Indonezijci na silo odgovorili s silo, ako Holanci ne bodo priznali njihovih suverenostnih pravic.

* Delavskemu kolektivu rudnika Kakani je bila podeljena prehodna zastavica, ker se je pokazal kot najboljši pri prvomajskem tekmovanju. Sklep je izzval veliko radost med rudarji in je bilo stem v zvezi v Kaknuj svečano zborovanje.

* V Leningradu so uprizorili novo opero Sergeja Prokofjeva »Vojna in mir« po zgodovinskem romanu Leva Tolstega. Pri operi sodeluje okoli 450 igralcev.

* Francoz Janis Alex je postavil nov rekord za Francijo in Evropo v prostem stilu na 100 m. Progo je preplaval v 56,7 sekunde.

* 25.000 delavcev na gumijevih in čajnih plantažah na Ceylonu je stopilo v stavko. Zahtevajo dokončno priznanje polnih državljskih pravic za vse Indijce na Ceylonu.

* Francoski časopis »Humanité« piše: Nacionalni interes Francije zahteva, da se Francija postavi na čelo borcev za obrambo demokracije in vztraja pri potrebi, da vse države prekinejo diplomatske odnose s Francovo Španijo.

* Naša znanka Cola Dragičeva, generalni sekretar nac. Komiteja Domovinske front: Bolgarije in predsednik Zveze bolgarskih antifašistk je odpotovala v Pariz, kjer bo sodelovala pri delu Izvršnega Komiteja mednarodne demokratične zveze žena.

Potrjim srcem javljam, da nas je po dolgi in mučni bolezni zapustila naša ljubljena sestra

MARIJA IVANČIČ

Pogreb drage pokojnice je bil dne 27. junija na Libušnjem. Zahvaljujemo se vsem dobrotnikom, vsem, ki so se pogreba udeležili, darovalcem cvetja, posebno pa prosvetnemu društvu.

Libušnje, 27. junija 1946.

Žalujoči sestre in bratje

Trgovina čevljev „Pri svetem Krišpinu“

GORICA - Raštel šte. 35

vam nudi veliko izbero sandalov solidnega domačega izdelka in vsakovrstnega obuvala. Ima vedno v zalogi tudi platnene čevlje za telovadbo.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritičje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“